

VĂN BẢN 1

LỄ CÚNG THẦN LÚA CỦA NGƯỜI CHƠ-RO

Chuẩn bị đọc

1. Cây lúa có vai trò như thế nào đối với đời sống của người Việt Nam?
2. Hãy chia sẻ với các bạn một lễ hội về cây lúa mà em biết.

Trải nghiệm cùng văn bản

Người Chơ-ro, còn gọi là Đơ-ro, Châu Ro, là một trong những tộc người có mặt sớm nhất trên vùng đất Đồng Nai. Lễ cúng Thần Lúa của người Chơ-ro thể hiện mối giao hoà, gắn bó giữa con người và thiên nhiên, cùng ước mơ về cuộc sống ấm no, hạnh phúc. Đây cũng được xem là Tết của người Chơ-ro.

Lễ cúng Thần Lúa (lễ Sa Yang Va) là lễ hội truyền thống của người Chơ-ro được tổ chức định kì hằng năm, thường diễn ra từ ngày 15 đến 30 tháng 3 âm lịch, sau khi thu hoạch. Đây là lễ hội lớn nhất của cộng đồng, là dịp để đồng bào Chơ-ro tạ ơn thần linh đã cho một mùa bội thu, cầu xin mưa thuận gió hoà để mùa vụ năm sau nhà nhà được no đủ.

Lễ cúng bắt đầu bằng việc làm cây nêu. Trong lễ cúng Thần Lúa, cây nêu là biểu trưng nhiều ý nghĩa, thể hiện mối giao hoà giữa con người với thần linh, sự giao cảm của con người với con người và những ước vọng chính đáng về cuộc sống ổn định, phồn vinh. Cây nêu làm từ cây vàng nghệ, thân buộc lá dứa. Ngọn của cây nêu có hình bông lúa lớn, phía trên gắn chùm lúa nhiều hạt và bốn tia toả ra bốn hướng: hai tia gắn lông chim chèo bẻo (biểu tượng cho sự mạnh mẽ, khôn ngoan); hai tia gắn lông gà (biểu tượng cho sự sung túc của gia chủ).¹

Theo dõi

- 1 Cây nêu trong lễ cúng Thần Lúa được làm bằng vật liệu gì và có hình thù như thế nào?

Buổi sáng, những người phụ nữ Chơ-ro đi rước hồn lúa. Trước khi vào nghi thức cúng chính, người phụ nữ lớn tuổi trong nhà mang gùi¹ ra rẫy. Đến chỗ lúa để dành cúng thần, bà vái các thần linh trước rồi cất bụi lúa đem về. Những bông lúa này được dùng để trang trí trên bàn thờ.

Lễ cúng thường bắt đầu vào buổi trưa, sau khi mọi việc chuẩn bị hoàn tất. Lễ vật cúng Thần Lúa gồm có gà, heo, rượu cần, những bông lúa, hoa quả, nhiều loại bánh như bánh giầy mè đen, bánh tét. Rượu cần để cúng được làm từ gạo trên rẫy của gia chủ, không được vay mượn hoặc mua.

¹ *Gùi*: một vật dụng bằng tre, mây đan thủ công rất phổ biến trong các khu vực sinh sống của cộng đồng dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Chức năng của gùi thường là để đựng đồ, có thêm hai quai để tiện mang vác trên vai.

Già làng hoặc chủ nhà đảm trách việc đọc lời khấn, trình bày tâm lòng thành của gia chủ, cầu mong được thần linh phù hộ cho sức khỏe, ban cho mùa màng tươi tốt, cây lúa trái, lúa nhiều hạt.

Trong suốt quá trình làm lễ, khi tiếp chuyện với thần và khi khấn vái đều có nhạc đệm của dàn công chiêng. Vì thế, các nghi thức trong phần lễ vừa tạo nên bầu không khí thiêng liêng vừa thể hiện sự gắn bó, gắn gũi giữa thần linh, thiên nhiên, vũ trụ và con người.

Nghi thức cúng Thần Lúa

(Nguồn: <https://dantocmiennui.vn/le-cung-than-lua-sa-yang-va-cua-nguoi-cho-ro/119941.html>)

Khi cúng xong, mọi người trở lên nhà sàn chính để dự tiệc. Mở đầu buổi tiệc, theo truyền thống mẫu hệ¹, người phụ nữ lớn tuổi nhất trong gia đình sẽ uống li rượu đầu tiên, sau đó mới mời khách theo thứ bậc tuổi tác. Trong thời gian dự tiệc, mọi người vừa ăn uống vui vẻ, vừa nhảy múa, ca hát trong âm thanh trầm bổng, dặt dìu của dàn công chiêng và nhiều nhạc cụ dân tộc khác như đàn tre, kèn môi, kèn lúa, ... Thật tưng bừng, náo nhiệt!

Lễ cúng Thần Lúa của người Chơ-ơ là một nét sinh hoạt văn hoá độc đáo, góp phần làm phong phú di sản văn hoá của dân tộc. Qua lễ hội tôi cảm nhận rõ sự gắn bó ân tình giữa con người với thiên nhiên, lòng biết ơn của con người với những món quà quý giá mà thiên nhiên ban tặng.

(Theo Văn Quang, Văn Tuyên, *Lễ cúng Thần Lúa Sa Yang Va của người Chơ-ơ*, Báo ảnh Dân tộc và miền núi, ngày 4-4-2007)

¹ *Chế độ mẫu hệ*: chế độ xã hội trong đó con đẻ ra theo dòng mẹ, quyền lãnh đạo thuộc về phụ nữ, đặc biệt là người mẹ.

Suy ngẫm và phản hồi

1. Những dấu hiệu nào giúp em nhận biết *Lễ cúng Thần Lúa của người Chơ-ro* là một văn bản thông tin? Theo em, văn bản này được viết nhằm mục đích gì?
2. Lễ cúng Thần Lúa của người Chơ-ro gồm những hoạt động nào? Các hoạt động ấy được liệt kê theo trình tự nào?
3. Trong đoạn văn sau, câu nào tường thuật sự kiện, câu nào miêu tả sự kiện, câu nào thể hiện cảm xúc của người viết?

Khi cúng xong, mọi người trở lên nhà sàn chính để dự tiệc. Mở đầu buổi tiệc, theo truyền thống mẫu hệ, người phụ nữ lớn tuổi nhất trong gia đình sẽ uống li rượu đầu tiên, sau đó mới mời khách theo thứ bậc tuổi tác. Trong thời gian dự tiệc, mọi người vừa ăn uống vui vẻ, vừa nhảy múa, ca hát trong âm thanh trầm bổng, dặt dìu của dàn cồng chiêng và nhiều nhạc cụ dân tộc khác như đàn tre, kèn môi, kèn lúa, ... Thật tưng bừng, náo nhiệt!

4. Văn bản *Lễ cúng Thần Lúa của người Chơ-ro* có phải là văn bản thuyết minh thuật lại một sự kiện? Hãy lí giải.
5. Văn bản giúp em hiểu gì về mối quan hệ giữa con người và thiên nhiên?